

Likums par nekustamā īpašuma “Kaktiņi” daļu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām atbilst Satversmei

2016. gada 9. decembrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2016-08-01 „Par likuma „ Par nekustamā īpašuma „ Kaktiņi”, Lēdmanes pagastā, Lielvārdes novadā, daļu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām, valsts autoceļa E22 posma Rīga (Tīnūži)–Koknese rekonstrukcijas projekta īstenošanai” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”.

Apstrīdētā norma

Apstrīdētais likums noteic, ka daļa nekustamā īpašuma „Kaktiņi” (0,96 ha) ir atsavināma sabiedrības vajadzībām, valsts autoceļa E22 posma Rīga (Tīnūži)–Koknese rekonstrukcijas projekta īstenošanai.

Augstāka juridiska spēka norma

Satversmes 105. pants: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Lietas fakti

Ar apstrīdēto likumu sabiedrības vajadzībām esot atsavināta daļa no Pieteikuma iesniedzējai Ilzei Spilai piederošā nekustamā īpašuma „Kaktiņi”. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka viņa esot piekritusi nekustamā īpašuma labprātīgai atsavināšanai, kā arī neiebilstot pret noteiktās taisnīgās atlīdzības apmēru. Tomēr visā nekustamā īpašuma atsavināšanas procesā, viņa esot izteikusi nepārprotamu vēlmi atlīdzību saņemt nevis naudā, bet gan cita līdzvērtīga nekustamā īpašuma veidā. Taču Satiksmes ministrija viņas priekšlikumu attiecībā uz atlīdzības veidu neesot pienācīgi izvērtējusi. Tādēļ apstrīdētais likums esot pieņemts, neievērojot nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanas izņēmuma raksturu, un tas neatbilstot Satversmes 105. pantam.

Tiesas secinājumi un lēmums

Satversmes 105. panta ceturtais teikums ietver vairākus kritērijus, kas valstij ir jāievēro, lai nodrošinātu īpašuma piespiedu atsavināšanas tiesiskumu. Lai izvērtētu, vai konkrētajā gadījumā ir ievērots Satversmes 105. panta ceturtais teikums, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšana ir notikusi:

- 1) uz atsevišķa likuma pamata;
- 2) sabiedrības vajadzībām;
- 3) izņēmuma gadījumā;
- 4) pret taisnīgu atlīdzību. [13]

Satversmes tiesa secināja, konkrētajā gadījumā ir ievērots Satversmes 105. panta ceturtajā teikumā ietvertais nosacījums, ka īpašuma piespiedu atsavināšana pieļaujama tikai uz „atsevišķa likuma” pamata. Proti, Saeima 2015. gada 24. septembrī ir pieņēmusi atsevišķu likumu par Pieteikuma iesniedzējai piederošā nekustamā īpašuma daļu piespiedu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām. [14.1.]

Vienlaikus Satversmes tiesa norādīja, ka no Satversmes 105. panta ceturtajā teikumā ietvertās prasības pēc atsevišķa likuma izriet likumdevēja pienākums pirms tiesību akta pieņemšanas nodrošināt personas tiesības tikt uzklausītai. Konkrētajā gadījumā Pieteikuma iesniedzējas priekšlikums par atlīdzības kompensācijas veidu ir pienācīgi izvērtēts, un ir sniegts pamatojums tam, kādēļ šis priekšlikums nav apmierināms. Līdz ar to Satversmes tiesa secināja, ka īpašuma atsavināšana ir notikusi uz atsevišķa likuma pamata. [14.2]

Satversmes tiesa secināja, ka nekustamā īpašuma „Kaktiņi” daļu piespiedu atsavināšana atbilst sabiedrības vajadzībām. Proti, nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšana kalpo transporta infrastruktūras attīstībai [15]

Satversmes tiesa atzina, ka, pārbaudot to, vai ir ievērots nosacījums, ka īpašumu var atsavināt vienīgi izņēmuma gadījumā, ir jānoskaidro arī tas, vai nekustamais īpašums ir atsavināts pret taisnīgu atlīdzību [16]

Satversmes tiesa secināja, ka, atsavinot Pieteikuma iesniedzējas nekustamo īpašumu, var tikt sasniegts mērķis rekonstruēt valsts autoceļa E22 posmu Rīga (Tīnūži)–Koknese [16.1] Pirms apstrīdētā likuma pieņemšanas likumdevējs ir pārliecinājies par Pieteikuma iesniedzējai piederošā nekustamā īpašuma daļu atsavināšanas nepieciešamību konkrēto sabiedrības vajadzību nodrošināšanai [16.2]

Visbeidzot, Satversmes tiesa secināja, ka, ievērojot Satversmes 105. panta nosacījumu, par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām, Pieteikuma iesniedzējai ir noteikta taisnīga atlīdzība, pret kuras apmēru viņa neiebilst. Satversmes tiesa norādīja, ka no Satversmes 105. panta neizriet nedz Pieteikuma iesniedzējas subjektīvas tiesības uz taisnīgu atlīdzību viņai vēlamā veidā, nedz arī valsts pienākums šādu atlīdzības veidu nodrošināt [16.3., 16.4.,16.5.]

Tādējādi Satversmes tiesa **atzina apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 105. pantam.**

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāsies spēkā tā oficiālās publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā:

www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/05/2016-08-01_Spriedums.pdf.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216